

gukkal, az ígéretes pályakezdő írók örültnek, művét érthetetlennek, zavarosnak, bizarrnak, nyelvi elfogadhatatlannak, didaktikusnak minősítették, s a könyv vásárló közönség sem lelkesedett érte. Jóllehet idén napvilágot látott „évfordulós” biomonográfiájában Paulo Parisi Presicce árnyalta a hagyományos írói bukásképet, a *Moby Dick* fogadtatása a kortársi rövidlátás és méltánytalanság emblemikus világirodalmi példája. Melville éppen azzal a remekléssel bukott meg, s lett attól kezdve sikertelen (élete végén „pályaelhagyó”, vámhivatalnokká váló) íróember, melyre – ismét – érvényesek Gárdonyi szavai: „Nagy írók műveiből csak egy marad meg a századok folyamán, s mindig az, amelybe a szívét tette bele, vagy legalábbis a legtöbbet tett a szívéből, a legmélyét adta a szívének.” A posztumusz bűnbánó kritika és irodalomtudomány egyre több Melville-művet fedezett fel, az ifjúkori zsenyéktől az agkori, szerzői magánkiadásban, a minimálisnál is kevesebb példányban kinyomtatott versekig fedezve fel (Kölcseyvel szólva) „a genie lángjegyét”, mindazonáltal Melville neve örökre a *Moby Dick* jelenti egyet.

Hazájában, az Egyesült Államokban és világszerte Melville-ben csak halála, 1891 után közel három évtizeddel, az első világháborút követően kezdték felismerni a zsenit, „a valaha élt legnagyobb amerikai író”, ahogy immár közhelyszerűen értékelik irodalomtörténeti összefoglalások, lexikonok, tankönyvek. Magyarországon a *Moby Dick* egyszerre egyaránt lett a műfordítás-irodalom egyik legnagyobb büszkesége és irodalomtudomány (az amerikanisztika) mulasztása és szégyene: Szász Imre magyarításának (1958, 1969) nyelvi ereje, stiláris szépsége felülmúlhatatlan, viszont egyetlen könyv, életrajz, monográfia, nagyobb tanulmány sem jelent meg Melville-ről és a *Moby Dick*-ről magyarul, középiskolai irodalomoktatásunk is konokul mellőzi. Vajon a bicentenáriumon remélhetünk-e jóvátételt?

Farkas Gábor

Reggelt remél

leginkább a táj
ahogy a homlok íves
redőin olvad

árnyék nélküli
mozdulatok a látvány
kontúrvonalán

ennyi az emlék
csak néhány karjainkból
kihullajtott tél

fakó érzetek
idegszálak korhadó
üregében

sovány balzsammal
kenem hátad sebeit
tavasz van megint

árnyalatnyi köd
kettős ág az út lassan
nyújtózik az éj

ott insomnia
ott *éjszaka a gyermek*
de reggelt remél

Elvégeztetett

Gyűlnek. Esni fog.
Rozoga felhők
a selymes égen.
Csendbe lobbanók.

Fájnak az erdők,
hogya merítem
a ráncos árkok
mélyét. Magvetők

a rostos éjben.
Nyűttek. Esni fog.
A határ is bőg.

Alatta tétlen
aszott virágok
zendülnek éppen.

Saitos Lajos

Idegen a kisvárosban Sárgaföldes*Győri Lászlónak*

Megállt a párkány végén,
gyanakvón visszafordult.

Leült egy gerendára,
lógatta szuvas lábát.

Evelt volna pogácsát,
de csak az igével élt.

Gyagyásnak vélték a vének,
a kölykök megkövezték.

Pannonér*Matyikó Sebestyén József emlékének*

Pannontáj pannonér
idefut – odaér
vizében hol a hal
ha nem él elalél
berekből fűzesből
füst száll a hegyekből...

A két kanális között
a Szigeten megtelt
a sárgaföldes gödör
színültig tiszta vízzel
ott fürödtünk strandol-
tunk nyaranta gyerekek
s ugrottunk fejest hasast
meg suszterszéket s úszni
tanítottuk a lányokat rá-
fektettük a vízre őket és
fogtuk bimbózó mellüket
s csapdostak kézzel-lábbal
de el nem eresztettük –
akár a kifogott halat mert
véltük megtartani könnyebb
mint visszaengedni a vízbe...

Grafitba zárva*Áron Nagy Lajos emlékének*

Meg nem rajzolt portré
grafitba zárva –
nyitva hagyott tetőablakok
csatorna-meleg az álom
ömlik a fény a huzalokon.

Török Nándor

Hétszer...*(J. A. parafrázis)*

E világon, mondd mit akarsz,
hisz hétszeresen súlyt a sarc.
Egyszer sorsod szoros hámja,
egyszer, mikor jön a számla,
egyszer, ha a bank fenyeget,
egyszer: ettél s nem eleget,
egyszer, ha hiteled alma,
egyszer fejedben a barna.
Ha dolgozol, hát tudd miért:
hétszer halsz meg a semmiért.

Tested, lelked meggyötörve
hétszeresen küld a földbe.
Egyszer véred alvadása,
egyszer a kín harapása,
egyszer arcod torzult mása,
egyszer izmod sorvadása,
egyszer a kór lelked szántja,
egyszer nincs nálad TAJkártya,
nem véd tovább, lám semmi vért.
Hétszer halsz meg a semmiért.

Szeretteid körülötted,
hétszer bántod mindig őket.
Egyszer, mikor üres a tál,
egyszer a ház üresen áll,
egyszer csak úgy, rossz reflexből,
egyszer, elég volt a sexből,
egyszer, hogyha túl nagy a zaj,
egyszer, ha a csönd, mi zavar.
Nincs, ki ismer és nincs, ki ért.
Hétszer halsz meg a semmiért.

Már nem tudod, hol a határ,
hétszeres, mi magába zár.
Egyszer, mikor nyom a magány,
egyszer, mikor léted talány,
egyszer önmagad keresve,
egyszer ordas, sötét este,
egyszer nappal fényben úszva,
egyszer lapot húzva húszra.
E hülyeségre, mondd, ki kért?
Hétszer halsz meg a semmiért.

S a papír, ha meg lett írva,
hétszer ennyit is elbírna.
Egyszer halkán szállj magadba,
egyszer kérj, ha bárki adna,
egyszer gyógyíts, hogy meggyógyulj,
egyszer hidd, hogy piros hó hull,
egyszer írdál akkor is, ha
egyszer sem véred a tinta.
Mindörökké már ez kísért:
hétszer halsz meg a semmiért.

A csend dicsérete

Zárd ki a zajos világot,
s szemlélődj a némaság peremén.
Óvatosan közelíts,
nehogy szerterebbenjen
a pillanat méltósága.
Ha kell, foszlányonként
rendezd puha halmazba
és türelmesen nézz bele.
Ne félj tőle.
Keresd a mélyét.
Engedd, hogy körbefonjon
és becsukott szemmel
öleld át te is.
Váljatok eggyé.
Töltsd meg tartalommal
és úgy keretezi majd gondolataidat,
mint foglalat a drágakövet.
Biztonságot ad és láttatni engedi,
hogyan nem bizsut kínálatsz
harsány kofák között.

Balatonfüredi anzix, avagy a költő fája

*„Ha nem vagyok többé a földön, ó fám –
Susogtasd tavasszal megújuló leveleidet
Az erre vándorlók fölött:
A költő szeretett, míg élt.”
(Rabindranath Tagore: A gyógyulás emlékére)*

A víz talán szürkébb most,
mint azt Tagore látta.
A kavicsok, a fűszálak
még emlékeznek,
a sétány még őrzi saruja nyomát.
Volt itt egy kőpad,
amin megpihent néha
(kellemes honvággyal
gyógyuló szívében)
és csöndes magányba burkolózva
felülről nézte a tájat,
s látta az egész világot.

A hullámverés zajában
a hárs, a karcsú fácska
legendává erősödött azóta.
Még állja a kihívásokat,
e felemás identitású,
bonyolult, köztes térben
(keleti belső fényben
s nyugati zsarnoki gögben)
létezve remél,
majd' száz év óta
csak tűr és remél,
tűr és emlékezik.

Tudja, hogy idén is
eljön a kikelet,
s ahogy a költő vágyta,
kibontja rügekbe kódolt
szív-leveleit,
hadd *susogjanak*
a balatoni szélben,
földrészekén átívelő,
kőbevéssett szeretetéről,
misztikus világának
legegyszerűbb,
gyermeki hangján.